

<https://www.svd.se/pierre-schori-odesfragan-i-hostens-val-ar-karnvapen>

Svenska Dagbladet Debatt, den 29 juli

Pierre Schori: "Ödesfrågan i höstens val är kärnvapen"

Tidigt, innan valfebern hade börjat stiga, berättade en äldre vän att han hade fattat ett avgörande beslut. Det kommande valet tedde sig ödesdigert. Utifrån egna dramatiska livserfarenheter och som en sannolik sistagångväljare hade han därför frågat sina barn och barnbarn om hur han skulle rösta. Det var ju deras framtid som stod på spel, inte hans.

Debatt

Det här är en argumenterande text med syfte att påverka. Åsikterna som uttrycks är skribentens egna.

Så fick valhandlingen plötsligt en djupare mening. Själv slungades jag tillbaka till ett eget ödesval; till 1960-talet då frågan om ett svenskt atomvapen övervägdes.

För bomben talade då Högerpartiet och överbefälhavare Torsten Rapp. Socialdemokratin var avvaktande, medan en bred folklig opinion mobiliserades mot. Till slut insåg statsminister Tage Erlander att atombombsinnehav skulle göra Sverige till ett mål och drastiskt minska vår säkerhet.

Den 6 augusti uppmärksammar världen minnet av de 212 000 män, kvinnor och barn som dog när amerikanska atombomber släpptes över Hiroshima och Nagasaki. Än idag behandlar sjukhus i Hiroshima strålskadade och finner nya sjukdomar hos överlevare och deras barn.

Och kärnvapenmakterna satsar nu på "effektivare" atombomber. Idag finns det nära 15000 nukleära stridspetsar. Av dessa står 1 800 redo att avfyras. Sprängstyrkan motsvarar 50 000 Hiroshimabomber.

Vetenskapsmännen bakom Domedagsklockan, som uppdateras efter hur nära planeten är ett kärnvapenkrig slår larm: bara vid ett tidigare tillfälle har klockan varit närmare midnatt: 1953 då både USA och dåvarande Sovjetunionen testade kärnvapen.

När vi går till val i september finns atombomben med i ett hotande dramatiskt säkerhetspolitiskt systemskifte. Ett skifte som kraftigt skulle begränsa vår

utrikespolitiska handlingsfrihet, öka Sveriges osäkerhet och dessutom gå emot en stark folklig opinion.

Det handlar om Sveriges roll i kampen mot den nya nukleära kapprustningen och om medlemskap i Nato, frågor som är organiskt sammanflätade. Hittills har dessa ödesfrågor fått föga utrymme i valdebatten. Däremot går som en följetong i borgerliga och militära kretsar det osannolika hotet om en enskild rysk invasion av Gotland som ska bemötas med hjälp av US marines och det svindyra, sekunda amerikanska Patriotsystemet.

Systemskifte ska smygas in, under medborgarnas radar. Partikanslierna har ju sett folkets dom: en förkrossande majoritet stöder regeringens avsiktsförklaring att skriva under FN-konventionen om ett kärnvapenförbud. Så ville enligt Sifo i oktober 2017 nästan nio av tio svenskar. Motståndet mot Nato är också tydligt: 44 procent sade i januari 2018 nej till medlemskap, en ökning med 4 procent sedan 2107, 31 procent ja.

Men med sitt nej till FN:s konvention och ja till kärnvapenalliansen Nato har de borgerliga partierna dragit in atombomben i valrörelsen.

I en moderat partimotion till riksdagen, "Säkerhetspolitik för Sverige" (2017/18:3566) krävs att "Sverige ska ha en färdplan för ett Nato-medlemskap och att Sveriges försvarsutgifter ska öka och närma sig 2 procent av BNP", Natos mål.

Det är inte konstigt att Trump insisterar på att Nato ska bidra mera. USA:s militärbudget ligger på 3,5 procent av BNP, det vill säga 600 miljarder dollar, vilket är 10 gånger mer än Rysslands. Men de 2 procenten är inte bara för att kunna verka i Europa, det är också pengar som underlättar för USA att föra självsvåldiga krig, bistå Saudiarabien och Israel militärt och upprätthålla nästan 100 militärbaser över hela klotet.

Varför i all världen ska Sverige delta i detta? Vårt enprocentiga fredsfrämjande och konfliktförebyggande civila bistånd är långt bättre än Natos tvåprocentiga militära upprustning.

Motionen protesterar mot regeringens avsikt att ratificera FN-konventionen, det är "något som både riskerar att äventyra Sveriges försvarspolitiska samarbeten".

Samma språk för övriga i Alliansen. Vad är det som hänt med Torbjörn Fälldins och Karin Söders centerparti? 2010 motionerade Annie Lööf om att "den svenska regeringen tillsammans med våra nordiska grannländer bör arbeta för att göra Norden till en kärnvapenfri zon". Samma sak i Nordiska rådet 2011.

De borgerliga ger med andra ord upp decenniernas svenska kamp för en kärnvapenfri värld, accepterar Natos kärnvapendoktrin och Pentagons illusoriska kärnvapenparaply. Vad förmår ett paraply mot de förintande dödsstrålarna?

Så deponeras Sveriges säkerhet och självständighet i Pentagon.

Sverige har länge hävdad att om inte kärnvapenstaterna lever upp till sina förpliktelser om ömsesidig nedrustning, uppmuntras andra stater att skaffa sig samma vapen. Så blev det dessvärre. Av de ursprungliga fem kärnvapenstaterna har det blivit nio, vilka, med Olof Palmes ord, håller resten av världen som sin gisslan.

Av dessa skäl drev Olof Palme och Ingvar Carlsson kravet på en kärnvapenfri zon i Norden. De ville se en "oinskränkt kärnvapenfrihet" i och kring Östersjön, som en process och ett sätt att påverka militariseringen i vår del av världen.

"Det skärpta läget" i Östersjön som används som skäl för Natomedlemskap, ger zonen en ny aktualitet. Orealistiskt, säger Natoanhängarna. Men om vad handlar den gastkramande kris som utlösts av Nordkorea och USA? Jo, om en kärnvapenfri zon på Koreahalvön!

De åtta kärnvapenfria zoner som upprättats hittills omfattar 120 stater plus 18 andra territorier och drygt hälften av jordens alla landområden och utgör ett påtagligt bevis för den globala majoritetens vilja.

Vi bäddar för ett kollektivt självmord om vi överlämnar ansvaret för att arbeta för en kärnvapenfrivärld åt Donald Trump, Kim Jong Un, Vladimir Putin, Benjamin Netanyahu och de fem andra kärnvapeninnehavarna.

Vi kan inte bygga en varaktig välfärd under en nationalistisk glaskupa. Den inre freden hänger ihop med den yttre.

Men hur ska jag rösta? Jag känner starkt denna gång att valhandlingen ingår i ett större sammanhang.

Det var inte Olof Palme som förde mig in i politiken, det var atombomben. Men det var Palme som visade vägen, med mod och konkreta initiativ.

Stefan Löfven förklarade i år att "kärnvapen är det enskilt största hotet mot vår gemensamma överlevnad". Margot Wallström följde upp i utrikesdebatten: "Risken för att kärnvapen faktiskt kan komma att användas bedöms idag som större än på mycket länge. Passivitet är inte ett alternativ".

Samtidigt fördunklas regeringens budskap av den tjänstemannautredning som ska komma efter valet. Är det rimligt att lägga denna ödesfrågas politiska lösning på en ensam diplomat? Förtydligande avsiktsförklaringar måste till.

Mina första val drevs av politisk lidelse. Mitt val, denna gång, som potentiell sistagångsväljare, tyngs av ångest, men och av insikten att det effektivaste sättet att förhindra en nukleär apokalyps är att avskaffa dessa domedagsvapen.

Jag tänker på Harry Martinsons förtvivlade varning i rymdeposet Aniara om att människan på jorden riskerade "bli sin egen bödel", från vilken "Gud och Satan hand i hand" skulle fly.

Valet blir så för mig framför allt ett ställningstagande för alliansfrihet och en kärnvapenfri värld, mot alla kärnvapen, dess allianser och dess försvarare.

Vi kommer inte ifrån atombomben i valbåset!

Pierre Schori

tidigare FN-ambassadör och socialdemokratisk politiker